

Förskola

Pedagogiskt bokslut 2015

Innehåll

1 Pedagogiskt bokslut förskola	3
1.1 Inledning	3
1.2 Sammanfattande slutsatser	3
1.3 Förskolans arbete mot målen	4
1.3.1 GR-enkäten	4
1.3.2 Utveckling och lärande	7
1.3.3 Grundläggande värden och inflytande.....	10
1.3.4 Trygghet och en god miljö	11
1.3.5 Särskilt stöd.....	11
1.3.6 Modersmål	12
1.3.7 Förskola och hem.....	12
1.3.8 Utvecklingen av utbildningen.....	13
1.3.9 Förutsättningar och rutiner	13
1.4 Framtida strategier/mål	15
1.4.1 Utvecklingsområden och åtgärder.....	15

1 Pedagogiskt bokslut förskola

1.1 Inledning

Alla förskolor och skolor i Ale kommun gör för andra året ett pedagogiskt bokslut där enheten summerar, analyserar och ger riktning framåt utifrån läsåret som gått. Det pedagogiska bokslutet är en bärande del av det systematiska kvalitetsarbetet och ingår i sektorns årshjul enligt nedan.

- a. enheten gör ett pedagogiskt bokslut utifrån enhetsplan och de resultat som uppnåtts (augusti)
- b. sektorn gör ett pedagogiskt bokslut utifrån enheternas bokslut och de resultat som uppnåtts (augusti/september)
- c. rektorerna och förskolecheferna har lärande samtal där de beskriver sina bokslut och funderingar inför framtida enhetsplan (oktober)
- d. rektorerna och förskolecheferna skapar sina enhetsplaner (december)
- e. rektorer och förskolechefer med medarbetare bjuder in verksamhetschef/utvecklingschef till ett samtal om hur arbetet med enhetsplanen löper och gör en prognos inför framtida resultat (februari-april)

En drivande tanke i det systematiska kvalitetsarbetet är att den som gjort en analys har större benägenhet att driva en utveckling i förhållande till analysen och att det systematiska kvalitetsarbetet i sig stärker Ales skolor mot att bli lärande organisationer.

Sektorn driver på det systematiska kvalitetsarbetet genom att fortbilda rektorer, förskolechefer och lagledare. Dessutom lägger sektorn ner mycket tid och kraft på att stödja och störa skolornas kvalitetsarbete.

Vid analys och sammanställning av enheternas pedagogiska bokslut efter 2013-2014 identifierades tre väsentliga och övergripande utvecklingsområden:

- Lusten att lära
- Det pedagogiska ledarskapet
- Systematiskt kvalitetsarbete

Arbetet med att förstärka och utveckla ovanstående områden har pågått under läsåret och kommer att fortsätta även under läsåret 2015-2016.

Underlaget för årets analys är mer omfattande än tidigare. Bättre statistik och analysverktyg, mer omfattande enkätmaterial som går att jämföra över tid gör det möjligt att väsentligt förbättra analysen. Det är dock ett tidskrävande arbete, därför ska detta ses som en första analys. Både enheterna och sektorn kommer att arbeta vidare med en fördjupad analys under hösten och presentera i samband med årsredovisningen.

1.2 Sammanfattande slutsatser

Förändringsarbete tar tid och trots mycket arbete under året finns mycket kvar att göra i det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer. Så som utformningen av det pedagogiska bokslutet ser ut är det svårt att få fram faktiska resultat av det som sker i verksamheten, särskilt det som inte är tillfredsställande gällande utveckling och lärande. Därmed är det svårt att dra långtgående slutsatser gällande utvecklingsområden. Ett fortsatt arbete med det lokala systematiska kvalitetsarbetet behövs med kompetensutveckling kring utvärdering, resultat och analys. På huvudmannanivå behöver struktur och stödmaterial utformas så att det ger ett reellt stöd och bättre ger svar på frågor om resultat och kvalitet. Det lokala behovet av fortbildningen ska styras av de utvecklingsområden man sett i sin analys och de nya mål man satt upp för sin verksamhet. Låg andel förskollärare på många enheter och hög sjukfrånvaro med många vikarier avspeglar sig också i resultaten och ger inte den önskade likvärdiga kvalitén i kommunens förskolor.

Ett omtag behövs gällande GR-enkäten vad gäller att få upp svarsfrekvensen, utformningen av enkäten och dess frågor samt bevaka att den går till alla barns vårdnadshavare, och inte enbart till två årskullar, enligt tidigare beslut och beställ-

ning. Enheterna behöver bättre ta hand om sitt resultat, återkoppla till vårdnadshavare och göra kopplingar till andra resultat från arbetet i verksamheten.

Det framkommer tydligt att den dåliga fysiska miljön som flera enheter har är stor bidragande orsak till att de inte kan möta de nationella och lokala målen fullt ut och nå de resultat man vill och ska. Det har även visat sig vara en av orsakerna till svårigheten att rekrytera behöriga förskollärare.

Resultaten i barns utveckling och lärande gynnas när barnen delas in i mindre grupper och pedagogerna arbetar mer närvarande och aktivt i sitt förhållningssätt. Det ger goda effekter på språkutveckling och lek samt barnens tilltro till sin egen förmåga och lust att lära. Möjligheterna att göra dessa indelningar i mindre grupper, att se varje barn, försvåras av den trånga organisationen med totalt sett mycket stora barngrupper och låg personaltäthet över dagen vilket påverkar arbetsmiljön för både barn och pedagoger. Med ökade förutsättningar skulle förskolan verkligen ha möjligheten att lägga grunden för det livslånga lärandet och det skulle på sikt ge synliga resultat på måluppfyllelsen i grundskolan.

1.3 Förskolans arbete mot målen

1.3.1 GR-enkäten

1.3.1.1 Förskola barn 1-3 år, föräldrar

Index per frågeområde	2013	2014	2015	Ale totalt 2015	GR totalt 2015
Trivsel och trygghet	100	98	96	96	98
Delaktighet och inflytande	94	89	88	88	89
Förskolemiljö	96	94	93	93	91
Kunskap och lärande	97	95	92	92	94
Bemötande	100	96	97	97	97

1.3.1.2 Förskola barn 4-5 år, föräldrar

Index per frågeområde	2013	2014	2015	Ale totalt 2015	GR totalt 2015
Trivsel och trygghet	96	98	94	94	97
Delaktighet och inflytande	91	86	86	86	89
Förskolemiljö	93	93	91	91	91
Kunskap och lärande	91	96	90	90	93
Bemötande	96	97	94	94	97

1.3.1.3 Resultat

GR-enkäten för förskolan är en föräldraenkät som samordnas av Göteborgsregionen. Enkäten är indelad i fem olika områden: Trivsel och trygghet, Delaktighet och inflytande, Förskolemiljö, Kunskap och lärande samt Bemötande.

Vårdnadshavarna får ett antal påståenden där de svarar Stämmer helt och hållet, Stämmer ganska bra, Stämmer ganska dåligt, Stämmer inte alls.

Siffrorna i tabellerna visar andel som svarar Stämmer helt och hållet och Stämmer ganska bra.

De som svarat på enkäten är vårdnadshavare till barn i åldrarna 3 år och 5 år. Svarsfrekvensen varierar på förskolorna, men är förhållandevis låg. Flera förskolor har inte fått något resultat på grund av för få svar.

Resultatet ligger högt med ett indexvärde på 90 eller över 90 på de flesta områden och på ungefär samma nivå som GR-

området, med några mindre avvikelser. Det är inom området Delaktighet och inflytande som värdet är under 90 för båda åldrarna, detta gäller även GR-området.

1.3.1.4 Analys

Förskolornas förklaringar till goda resultat

- En bra dialog i vardagen med vårdnadshavarna.
- Stort engagemang hos vårdnadshavarna att vara delaktiga i skolråd.
- Inomhusmiljön är utformad utifrån barnens intressen och behov.
- Förskolans arbetssätt ligger i linje med vad föräldrarna förväntar sig

Förskolornas förklaringar till sämre resultat

- Förutsättningarna att göra ett gott arbete har påverkats mycket av frånvaro och byte av personal.
- Unikum inte igång och delaktighet därför mindre från vårdnadshavare.
- Vårdnadshavare och förskola delar inte samma syn på vad utveckling är.
- Tolkningen av vad delaktighet och inflytande i verksamheten är skiljer sig mellan pedagoger och vårdnadshavare.
- Missnöje med informationen kan bero på att informationen runt personalförändringar inte var tillräckliga.
- Organisatoriska och pedagogiska förändringar.
- Inte kommit överens om hur lärmiljön ska se ut och hur man ska samarbeta där har rummet blivit stående och kommunikationen till vårdnadshavarna har tyvärr uteblivit.
- Systematiska kvalitetsarbete har gjort att våra lärmiljöer förändrats mycket. Det vi uppfattar som kreativa, spännande och lärorika miljöer kan uppfattas som röriga av vårdnadshavarna. Avdelningarna har idag mer karaktären av utforskande miljöer för möten, kommunikation, språkutveckling och lärande och vi har inte längre de hemlika miljöer som förskolan hade innan vi fick Lpfö10

Utvecklingsbehov som förskolorna anger

- Diskussion kring arbetssituationen och hur vi skapar trivsel och trygghet
- Utveckla arbetet med delaktighet och inflytande. Förskolan kommer att lyfta ämnet i olika forum såsom arbetsplatsträffar, lagledarmöten skolråd och föräldramöten.
- Synliggöra barns enskilda lärande i lärlogg på Unikum
- Synliggöra vårt systematiska kvalitetsarbete genom pedagogiska planeringar och blogg på Unikum
- Använda oss av lärandetermer i kommunikation och dokumentation
- Tydligare fokus på lärande vid utvecklingssamtalen
- Kontinuerlig utvärdering
- Dokumentera och informera mer kring arbetssätt och varför vi gör det vi gör. Vi tror att om föräldrarna vet mer om detta så blir de trygga och om dokumentationen visar på barnens delaktighet så ser de också att barnen trivs på förskolan.
- Jag som chef måste agera tidigare och radikalare när det inte fungerar i ett arbetslag.

Några exempel från förskolornas analys

Delaktighet och inflytande

Den lägsta siffran gällde föräldrars delaktighet och inflytande, där enbeten endast nådde ett resultat på totalt 63 % för hela förskolan. Därför kommer verksamheten under kommande läsår att belysa den frågan och vidta nödvändiga åtgärder för att utveckla arbetet med delaktighet och inflytande. Förskolan kommer att lyfta ämnet i olika forum såsom arbetsplatsträffar, lagledarmöten skolråd och föräldramöten. Detta för att ta reda på hur det kan komma sig att vårdnadshavarna inte känner att de har tillräckligt med delaktighet och inflytande. Bobus förskola

Vi har ett tillfredställande resultat som genereras av en bra dialog i vardagen med vårdnadshavarna. En stabil organisation som varat över tid har kunnat överlappa de förändringar vi gjort under senaste året med en utökning av en avdelning som gett en del reaktioner men som vi i dialog och med förtroendefullt arbete lyckats överbrygga. Vi informerar från alla avdelningar kring enbetens arbete. Finns ett stort engagemang hos

vårdnadshavarna att vara delaktiga i skolråd. Båtsmans förskola

Vi håller med om att vi kan bli bättre på att göra föräldrarna mer delaktiga och få mer inflytande i verksamheten. Vi upplever att tolkningen av vad delaktighet och inflytande i verksamheten är skiljer sig mellan pedagoger och vårdnadshavare då vi har olika synsätt på frågan. Vårdnadshavare har under utvecklingsamtalen fått samtala kring vad de förväntar sig av förskolan vad gäller information och kommunikation. Här framkommer att man inte är helt nöjd med de kommunikations- och informationsvägar som finns idag i form av lappar i hall och på anslagstavla. Samtidigt har de haft svårt att specificera vad de vill ha för slags delaktighet och inflytande. Nolängens förskola

Trivsel och trygghet

Vi har ett tillfredsställande resultat i stort men behöver ha en kontinuerlig diskussion kring arbetsituationen och hur vi skapar trivsel och trygghet. Det pedagogiska ledarskapet är viktigt och behöver vara mer närvarande i verksamheten och arbeta för att fortsätta stabilisera organisationen. Det har inte varit tillfredsställande under vårterminen och tid måste skapas för detta i höstens planering. I diskussioner på skolråd och i utvecklingsamtalen uttrycker vårdnadshavarna att de är nöjda med sin förskola. Förutsättningarna att göra ett gott arbete har påverkats mycket av frånvaro och byte av personal. Björklövens förskola

Förskolemiljö

När det gäller förskolans inomhusmiljö och utomhusmiljö så är föräldrarna nöjdare i år än förra året. Det visar att vi använder miljön på ett bra sätt. Vi kommer att fortsätta att arbeta med dessa miljöer för att de ska bli ännu bättre. Vitklövergatans förskola

Kunskap och lärande

Ett resultat som vi inte förväntade oss var den markanta nedgången på Kunskap och lärande. Även om resultatet från hela förskolan lyfte siffran något var detta förvånande. Detta arbetade vi mycket med till undersökningen 2014 och då höjde vi resultaten inom detta mätområde. Vi trodde att vi hade skapat bra rutiner för att förmedla hur vi arbetar med läroplansmålen till våra vårdnadshavare. Speciellt ser vi att vi behöver bli bättre på att förmedla hur vi arbetar med matematik och naturvetenskap. Vid föräldramötena förra hösten fokuserade vi på att visa på kunskap och lärande i vardagen vilket vi inte gjorde i höstas då det var fokus på Unikum. Kanske har medarbetarnas egna läroprocesser kring Unikum och fokus kring hur vi arbetar med pedagogisk dokumentation gjort att vi glömt kommunicera lärande till vårdnadshavarna. Nollhagens förskola

Bemötande

Bemötandets resultat var förväntat eftersom att pedagogerna lägger stor vikt på detta arbete, däremot blev det försämrat resultat på trivsel och trygghet och det är förvånande. En orsak kan vara att det varit stor omsättning/ sjukdomar av pedagoger på två av avdelningarna och det har lett till många olika vikarier, även om vi försöker få samma som tidigare eller koppla in vår löpare som vi har på huset. Gunnarsgårdens förskola

1.3.1.5 Slutsats

På grund av den generellt låga svarsfrekvensen är det svårt att göra en kommunövergripande analys eller dra några långtgående slutsatser av enkäten på kommunnivå. Den stora utmaningen ligger i att få vårdnadshavare att besvara enkäten. Enkäten behöver också utformas på ett bättre sätt, och skickas till samtliga vårdnadshavare och inte bara två årskullar. Enkäten är viktig del i enheternas analys av sitt resultat och återkopplingen till vårdnadshavare. Den kan också hjälpa till att belysa andra resultat från arbetet i verksamheten.

Sektorn behöver arbeta med att skapa ett större intresse och förväntan kring enkäten. Ett sätt kan vara att publicera resultat offentligt för att visa att sektorn och kommunledning är intresserad av resultatet. Just nu är det personalen på förskolorna som är de som ska försöka motivera vårdnadshavare att svara på enkäten.

1.3.2 Utveckling och lärande

1.3.2.1 Leken

1.3.2.1.1 Processer

I våra förskolor är leken central och grunden i de olika processerna. I leken uttrycker och förmedlar barnen sina intressen och behov och det är i leken barnen lär och utvecklas. Den genomsyrar verksamheten och är mycket viktig för både barn och pedagoger. Sett ur det sociokulturella perspektivet så är det med andra i gemensamma aktiviteter vi utvecklar kunskap och insikt.

Det är barnens intressen, tankar, idéer och behov som styr hur och när, i vilken takt, olika teman formas. Pedagogernas uppdrag är att vara lyhörda, trygga och närvarande i leken där de ställer utmanande och utvecklande frågor till barnen och är en stor del i processen. Leken innehåller både fria och styrda aktiviteter där pedagogerna är delaktiga och visar förhållningssätt, lekregler och inspirerar dem att komma vidare i leken/temat.

Enheterna har arbetat med att skapa, utforma och anpassa en lekfrämjande miljö med hjälp av olika material och förändring av den fysiska miljön både inom- och utomhus för att skapa lustfyllda och lärorika rum och situationer som stimulerar barnen att skapa nya lekar, samspela och komma vidare i andra lekar. Inom pedagogisk omsorg (familjedaghem) finns inte samma möjlighet att förändra den fysiska miljön, då verksamheten bedrivs i hemmen.

På avdelningar har man delat in barnen i mindre grupper, grupper efter ålder och olika grupper efter tema och intresse. För att utveckla den sociala kompetensen, utveckla leken, bibehålla nyfikenheten och lusten att lära har man arbetat med så få avbrott som möjligt under dagen.

Pedagogerna har arbetat med hur närvaro och förhållningssätt i och till leken ser ut, reflektion och dokumentation.

1.3.2.1.2 Nuläge och resultat

Förskolornas olika processer har så klart lett till en mängd olika resultat på de olika enheterna utifrån respektive enhets utgångsläge, valda teman, arbetsformer och inte minst aktuell barngrupp.

Det pågår ett ständigt arbete på enheterna med att, utifrån förutsättningarna, förändra och utveckla miljö och material för att utmana och stimulera barnens utveckling och lärande. När lekmiljöerna förändras bildar barnen själva, eller med stöd av pedagogerna, nya gruppkonstellationer som leder till nya kontakter och lärdomar. En medveten förändring i barnens lekmiljö ger dem inspiration och möjlighet att utveckla leken och skapa nya. Stora samlingar med alla barn ger inte de resultat vi vill ha. Att i stället dela in barnen i mindre grupper ledde till en positiv lekutveckling.

Ett närvarande och aktivt förhållningssätt i och till leken från pedagogerna visar sig ge en trygg miljö där barnen visar sin trygghet genom att utforska och tillsammans med pedagogerna omforma miljön både inom- och utomhus och därigenom nyttjar den och material på flera nya sätt. Pedagogerna har också med sin närvaro bättre kunnat avstyra konflikter och stöttat i lösning av dem som uppstår. Minskad pedagognärvaro under en tid ledde till ökad ljudnivå i barngruppen och minskat fokus i leken.

I leken utvecklas barnen socialt och arbetet med värdegrund, förhållningssätt och identitet är en viktig del. Barnen lär sig leka med olika kamrater och fler tillåts vara med i leken. De lär sig att göra egna val utifrån vad de själva vill göra och hålla fast vid dem oavsett vad kamraten väljer.

När utrymme ges för lek över en längre sammanhängande tid, utan avbrott för andra styrda aktiviteter, fördjupas leken och blir mer kreativ. Då utvecklar och bygger barnen vidare på sina lekar, med stöd av pedagoger som stöttar och utmanar för att väcka ny nyfikenhet och lust att lära. De är nyfikna och ställer mycket frågor som pedagogerna hjälper dem att finna svar på.

I leken utvecklar barnen sin förståelse för matematik och matematiska begrepp. Utomhusleken i skog och närområde ger ett naturligt lärande om vår miljö, förståelse för och kunskap om vår miljö och dess förlopp. I leken utvecklas också språket och för de nyanlända barnen blir tecken som stöd och kroppsspråket extra viktigt.

1.3.2.1.3 Analys

Miljön kallas inom förskolan för den tredje pedagogen utöver förskolläraren och barnet självt. Då den fysiska miljön på flera förskolor i kommunen är mycket undermålig saknas ofta den tredje pedagogen naturligt och det krävs mycket energi, tid och fantasi för att få till stånd fina, utmanande lek- och lärmiljöer som skapar lust att lära.

Planering och organisationen av förskolans arbete för att skapa förutsättningar för lek är en viktig del i det resultat man når. Det sociala samspelet fungerar bättre när barngruppen är delad i mindre grupperingar. Möjligheten för alla att komma till tals och kunna bli lyssnade till ökar, vilket gäller både barn-barn och barn-pedagog. Minskad väntan mellan olika aktiviteter ger mer tid för lek och barnen kommer inte av sig i leken. Barnens engagemang i leken blir starkare när de ges förutsättningar för inflytande och är delaktiga i val av teman, gruppindelningar och material som tillförs leken.

Kunskap om barn, deras kompetens och intressen är central i lek, utveckling och lärande. Det är nödvändigt att pedagogerna utvecklar och bibehåller en nyfikenhet och vilja att förstå vad barn vill undersöka och leka. Den kunskapen behöver kontinuerligt ges utrymme att byggas på, fördjupas och reflekteras. De barn som kommit långt i sin utveckling behöver få utmaningar även utanför den egna avdelningen och gruppen. De allra äldsta barnen behöver utmaningar så att även de fortsätter utvecklas och att det sista halvåret inte bara blir en transportsträcka inför starten förskoleklassen.

Pedagogernas goda relationer med barnen är central för att samspelet mellan dem ska fungera. En närvarande pedagog tar tillvara på barnens idéer och funderingar, blir medlärande, och barnen förstår att deras tankar är viktiga och att de är värda att utforska vidare.

Dagbarnvårdarna behöver öka sin närvaro i den fria leken och vara mer delaktiga i den. Det försvåras av att de är ensamma i en åldersblandad barngrupp och själva ska tillreda all mat.

1.3.2.1.4 Slutsats

Förskolorna i Ale har kommit olika långt i sitt arbete med de faktorer och förutsättningar som påverkar resultatet av leken. Alla enheter har utmaningar att arbeta vidare med.

Mer arbete med miljö och material behöver göras, där de olika rummen inbjuder till lek och lärande i högre grad. Men den fysiska statusen är så dålig på flera förskolor i kommunen att det inte räcker med personalens kreativitet i detta arbete. Förskolorna behöver en ordentlig renovering eller helt ersättas.

Pedagogerna behöver arbeta för mer närvaro i leken och lyssna in barnen, se vad barnen behöver och utmana alla barn på den nivå de befinner sig i sin utveckling. Öka barnens inflytande och delaktighet i valet av lekar och aktiviteter samt utveckla arbetet med olika gruppindelningar. Att dela in barnen i olika små grupper gynnar leken men personalresurserna räcker inte alltid till.

För en likvärdig förskola behöver, en i stora drag, gemensam praktik utvecklas som bygger på en gemensam barnsyn och kunskapssyn. Avdelningarna behöver dela med sig av syftet med leken till varandra och lyfta varandras arbetssätt och erfarenheter. Ta tillvara på det barnen uttrycker via sin lek och tillsammans reflektera kring det och vilken påverkan det får på den verksamhet man bedriver och utvecklar.

Enheterna behöver få ytterligare kunskap om och rutin för att kontinuerligt följa upp, utvärdera, analysera och pedagogiskt dokumentera verksamheten, vad barnen lär sig och hur de lär sig, för att vidare kunna bedöma förskolans kvalitet och vidareutveckla den.

1.3.2.2 Språkutveckling

1.3.2.2.1 Processer

I alla vardagliga situationer och i många olika aktiviteter förekommer dagligen språkstimulering på förskolorna, såsom rim och ramsor, ritsagor, sånger, lek med bokstäver och symboler, bokläsning samt språkstimulerande appar på lärplattorna (I-pads). Pedagogerna uppmuntrar och utmanar barnen att samtala och vikten av att lyssna till varandra, ställer öppna frågor och ger utrymme för diskussion, reflektion och slutsats.

Samarbetet med biblioteket är stort med besök för sagostunder med återberättande och samtal kring böckerna samt besök med syfte att barnen deltar i valet av de böcker som lånas ut till förskolan. Tillsammans med biblioteket och Bibliotek i Väst har förskolan ett språkprojekt där alla pedagoger i Ale får utbildning och två av förskolorna är med i en pilotstudie. Syftet med projektet är att öka medvetenheten kring betydelsen av att redan för mycket små barn läsa aktivt samt lyfta föräldrarnas betydelse för språkutvecklingen.

Många enheter arbetar med bilder och tecken som stöd för att stärka språket, där flera arbetslag under året via utvecklingsenheten vidareutbildat sig i TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation).

Barnens egna berättelser synliggörs på dokumentationsväggar och bildskärmar där sagor och upplevelser återskapas och nya samtal mellan barn och pedagoger sker. Den pedagogiska dokumentationen på lärplattorna sker till viss del tillsammans med barnen.

1.3.2.2 Nuläge/resultat

Språkutvecklingen hos barnen observeras på gruppnivå med hjälp av verktyget TRAS (tidig registrering av språkutvecklingen) och fungerar som ett stöd för pedagogerna i arbetet.

Arbetet visar att barnen är intresserade och nyfikna på språket, både det talade och det skrivna, samt att lära sig nya ord och tecken som de använder på förskolan och i hemmet. De känner igen bokstäver, sitt eget och andras skrivna namn, de hittar på egna sagor som de vill berätta för andra. Kamraterna visar att de vill lyssna och de ställer frågor. När barnen får inflytande och gör egna val av böcker ger det större lust och ökat engagemang både i högläsning och egen läsning. Ett medvetet arbete ger fler och längre samtal kring sagornas innehåll.

Att dela in barnen i mindre grupper ger dem mer utrymme och möjligheter till kommunikation, att tala själv och att lyssna. De tar bättre tillvara varandras idéer och använder sin kunskap i olika situationer mellan varandra. I familjedaghemmen finns möjlighet till längre konversationer med barnen i de mindre grupperna.

På flera enheter och avdelningar finns barn som behöver extra stöd i sin kommunikation och språkutveckling. Det arbetet sker i nära samarbete med vårdnadshavare och specialpedagog för handledning och kompetensutveckling.

Arbetet med flerspråkighet och modersmål beskrivs hos ett fåtal enheter. Där man arbetar aktivt med modersmålsplaner och även har flerspråkig personal anställd, ser man att de flerspråkiga barnen har kommit igång med det svenska språket och att tysta barn har börjat att prata.

1.3.2.3 Analys

För att kunna följa upp hur och vad verksamheten gör i arbetet med barns språkutveckling behövs en löpande utvärdering, reflektion och dokumentation kring vilka resultat det ger och vilka förändringar som måste ske vid ett otillfredsställande resultat.

Med ett rikt och varierat språk från pedagogerna, där ord och begrepp förklaras och benämns i ett sammanhang så att barnen förstår innebörden, utmanas barnen att få ett stort ordförråd och nyanserat talspråk. För att barnen ska möta språket i så många situationer och aktiviteter som möjligt krävs att pedagogerna har en mängd metoder, arbetssätt och verktyg som hjälper barnen i sin språkutveckling.

En regelbunden organiserad sagoläsning med ett medvetet val av litteratur, syfte och mål där tid finns avsatt för gemensam bearbetning av texten och är en del av lässtunden, är en viktig del i språkutvecklingen för att barnen ska förstå vad de hört.

Indelningen i mindre grupper ger barnen möjligheter att komma till tals och tillsammans skapa lärande vilket ger fler och längre samtal mellan barnen. Det ger även pedagogen möjlighet till det viktiga enskilda samtalet med varje barn för att fånga in intresse och kunna ge rätt utmaningar.

Att inte fler enheter beskriver processer och resultat gällande arbetet med flerspråkighet kan bero på att det i kommunen är relativt få orter och enheter som har barn med annat modersmål än svenska.

1.3.2.2.4 Slutsats

För en likvärdig förskola är en samsyn och ett gemensamt förhållningssätt i personalgruppen kring språkutveckling, arbetssätt och hur vardagssituationer används viktigt så att barnen ges förutsättningar att utveckla språket oavsett avdelning eller enhet. Pedagogerna behöver ha bra grundkunskap om hur barns språk utvecklas och kontinuerlig fortbildning i både teori och praktik för vidareutveckling och ökad kvalitet i verksamheten.

Forskning pekar på att språket utvecklas som mest under förskoleåren därför är det viktigt att barngrupperna inte är för stora, utan ger pedagogerna utrymme att se och möta alla barn utifrån deras behov, förutsättningar och utvecklingsnivå.

Med för stora barngrupper har pedagogerna svårt att få tid och utrymme för dokumentation och reflektion. Genom att utveckla förståelsen för barns lärprocesser och genom reflektion kring detta kan de språkutvecklande arbetssätten förbättras och utvecklas ytterligare.

1.3.3 Grundläggande värden och inflytande

1.3.3.1 Inflytande

1.3.3.1.1 Processer

Förskolans verksamhet utgår från en blandning mellan barnens intressen och behov. På förskolorna pågår demokratiska processer där barnen ges möjlighet att ha inflytande över sin vardag och verksamheten såsom val av olika aktiviteter, miljö och material, vilket sker utifrån barnens ålder och mognad. Pedagogerna tar tillvara situationer i praktiken för att förklara och använda demokratiska processer. Barnen är med i utvärderingar av olika temaarbeten under arbetets gång för den fortsatta utvecklingen av temat. Aktiviteter är frivilliga och barnen väljer själva om de vill delta eller inte. Likabehandlingsplanen är en aktiv del i arbetet om delaktighet, respekt och relationer. I dialog tränas turtagande, ömsesidighet och att lyssna på varandra.

1.3.3.1.2 Nuläge och resultat

När det är möjligt delas barnen in i mindre grupper vilket ger dem större utrymme att uttrycka sina intressen och sin vilja och pedagogerna kan bättre ta tillvara den kraften i olika aktiviteter och moment. Fler barn vågar då prata och berätta vad de själva vill. Efter ålder och mognad planerar och genomför barnen egna aktiviteter för och tillsammans med sina kamrater. Barnen har då utvecklat sin självständighet och tillit till sin förmåga, vilket visar sig i att barnen startar egna aktiviteter där de bjuder in varandra att delta och hjälper varandra i större utsträckning. De visar trygghet, omtänksamhet samt klarar oftare att kompromissa och lösa konflikter på ett bra sätt. När barnen är med och planerar leder det till ett större intresse som de visar genom glädje och engagemang då de kan se resultatet av sin påverkan när det sker förändringar i lärandemiljö, olika aktiviteter och teman.

Samarbetet mellan avdelningar sker på en del enheter i mindre utsträckning än önskvärt. Där samarbetet fungerar bra ser man att överskolningar går bättre och att de små barnen vågar vara på hela gården.

Förändringar i möblering och placering av material behöver ske på en del enheter så att det hamnar i barnens nivå för ökad möjlighet för dem att styra sin dag utifrån intresse. På alla enheter har man inte nått ett gemensamt förhållningssätt och är inte fullt ut så goda förebilder för barnen som man vill vara, man kan även bli bättre på att ta tillvara barnens intressen och arbeta vidare med dem.

1.3.3.1.3 Analys

Genom att bygga grunden till demokrati redan i förskolan få barnen med sig att de kan påverka och ha inflytande över sin vardag och samtidigt lära sig att det inte alltid blir som barnet vill.

De vuxna behöver vara tydliga i arbetet med delaktighet och synliggöra så att barnen förstår att de har inflytande samt

vara goda förebilder i arbetet och hur man betar sig mot varandra. För att barns inflytande och valfrihet ska främjas behöver pedagogerna vara lyhörda och även lyssna in barnens kroppsspråk, inte bara det talade. Genom diskussioner i arbetslagen och på enheten om vad inflytande egentligen är kan medvetenheten i det arbetet öka ytterligare och leda till ett ökat samarbetet mellan avdelningar där barnen kan ingå i olika sammanhang utifrån intresse och mognad.

Genom att barnen görs delaktiga i utvärderingar och där på sitt sätt får beskriva sitt lärande, får pedagogerna viktig information och kunskap om vad verksamheten resulterar i och kan därmed utveckla bemötande, förhållningssätt, miljö och innehållet i verksamheten.

1.3.3.1.4 Slutsats

Värdegrund och barnsyn behöver ständigt diskuteras i pedagoggruppen så att ett gemensamt förhållningssätt på enheten skapas och hålls vid liv. Det behövs samsyn och gemensamma strategier om vad som är att ha inflytande och vad som är demokratiska processer, så att barnen oavsett grupp eller avdelning utvecklar sin förmåga och känner sig trygga i att uttrycka sina tankar och åsikter för att påverka sin situation. Om barnens egen drivkraft tas tillvara och pedagogerna är medskapande blir lärandet mer lustfyllt för alla.

1.3.4 Trygghet och en god miljö

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	13
ej tillfredsställande	10

Miljön i förskolorna präglas av trygghet, omtanke om barnens välbefinnande och en god omsorg.

Förskolorna erbjuder barnen, i förhållande till deras ålder och vistelsetid, en väl avvägd dagsrytm och miljö

Tryggheten och säkerheten för barnen tillgodoses i kommunens förskolor

13 förskolor har skattat tillfredsställande inom detta område och 10 ej tillfredsställande. Man beskriver följande orsaker till bristerna:

Behov av renovering

Ute- och innemiljön är byggd så att det är svårt att överblicka med nuvarande bemanning

Gruppstorlek

Hög sjukfrånvaro som gör att det blir nya vikarier eller inga vikarier.

1.3.5 Särskilt stöd

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	13
ej tillfredsställande	10

Särskilt stöd

§ Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver. Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna. (Skollagen 2010:800)

13 förskolor har skattat tillfredsställande, 10 ej tillfredsställande. Av de som anser att det särskilda stödet inte fungerar tillfredsställande lyfts följande anledningar.

Brist på resurser

Brist på kompetens

Bristar i samverkan med andra instanser

Sektorn ser att det finns utmaningar i att möta alla barn och instämmer i enheternas förklaringsmodeller. På utvecklingsenheten finns våra centralt placerade specialpedagoger som stödjer verksamheterna i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Enheterna är nöjda med det stödet men anser att mer kompetens behövs bland pedagoger. I syfte att skapa bästa effekt kommer utvecklingsenheten att satsa mer på utbildande insatser i form av kollegiala lärgrupper.

1.3.6 Modersmål

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	18
ej tillfredsställande	5

Förskolorna arbetar för att barn med annat modersmål än svenska ska utveckla sitt modersmål, det svenska språket och sin kulturella identitet.

18 förskolor bedömer arbetet som tillfredsställande, 5 som ej tillfredsställande.

Även om arbetet i dagsläget i stort bedömts som tillfredsställande är sektorns bedömning att förskolorna kan utvecklas mer i sitt arbete, särskilt avseende det interkulturella förhållningssättet.

1.3.7 Förskola och hem

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	22
ej tillfredsställande	1

Förskolornas arbete sker i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen

Föräldrarna får information om både det egna barnet och verksamheten i stort

Föräldrarna erbjuds utvecklingssamtal minst en gång per år

22 förskolor bedömer att arbetet sker tillfredsställande, 1 ej tillfredsställande. Det kommenteras enligt nedan:

Föräldrarna pratar med varandra och framför inte åsikter till förskolan

Ojämn kvalitet i kommunikationen från olika avdelningar

Behöver förbättra kommunikationen kring vårt uppdrag

Även om det i dagsläget finns ett tillfredsställande samarbete i stort så är kommunikationen kring barnet och verksamheten utifrån förskolans uppdrag ett fortsatt utvecklingsområde. Genom vårt utvecklingsfokus på dokumentation och verktyget Unikum fortsätter det utvecklingsarbetet även kommande läsår.

1.3.8 Utvecklingen av utbildningen

1.3.8.1 Uppföljning, utvärdering och utveckling

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande ej tillfredsställande	
tillfredsställande	15
ej tillfredsställande	8

Förskolechefen ser till att personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna.

Förskollärarna leder den pedagogiska verksamheten i enlighet med målen i läroplanen

Förskollärarna har ett särskilt ansvar för att verksamheten dokumenteras, följs upp och utvärderas. Förskollärarna har det övergripande ansvaret för utvecklingssamtalen

15 förskolor anser att det fungerar tillfredsställande, 8 ej tillfredsställande.

Förklaringar till att det ej fungerar tillfredsställande:

Arbetet behöver ytterligare förbättras kring uppföljning och utvärdering

Behöver utveckla arbetet med att få syn på lärandet

En nystartad enhet har ej fått detta arbete på plats

Behöver tydliggöra och dokumentera vilka mål utifrån läroplanen vi arbetar med.

Behöver involvera barnen mer i dokumentationen

Bli bättre på att följa upp, utvärdera och analysera verksamheten

Sektorns fokus på det systematiska kvalitetsarbetet och dokumentation har gett resultat. Det kommer att vara fortsatt utvecklingsfokus de kommande åren i syfte att alla enheter ska ha en god kvalitet på sin dokumentation och sitt systematiska kvalitetsarbete.

1.3.9 Förutsättningar och rutiner

1.3.9.1 Materiella resurser

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ ej tillfredsställande	
tillfredsställande	9
ej tillfredsställande	14

För utbildningen i förskolan finns de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppnås.

9 förskolor skattar tillgången på materiella resurser som tillfredsställande och 14 som ej tillfredsställande. Följande är exempel på brister:

Underhållet är kraftigt eftersatt

Utemiljön är inte tillfredsställande, saknar möjlighet att utmana barnen i den motoriska utvecklingen

Lokalerna är inte alls anpassade till de gruppstorlekarna som finns i lokalerna i dag.

Miljöerna och materialet är gammalt och slitet

Dålig lukt i huset sedan 2003

Behöver köpa in nya skötbord då det dels saknas, dels är så slitna att de ej är säkra ur ett hygieniskt perspektiv.

Fysiska faciliteter ej helt färdigställda och ej helt klart säkerhetsmässigt.

1.3.9.2 Personal/kompetens

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	16
ej tillfredsställande	7

1.6 Huvudmannen ser till att förskollärare i förskolan har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav.

(2 kap. 13–14 och 17–18 §§ skollagen samt 33 § införandelagen)

1.7 Huvudmannen ser till att personalen i förskolan ges möjligheter till den kompetensutveckling som krävs, för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. (2 kap. 34 § skollagen; Lpfö 98, 2. Mål och riktlinjer, 2.7 Förskolechefens ansvar)

Personalen vid förskoleenheterna har utbildning och kompetens för de uppgifter de ska bedriva

För undervisningen används lärare eller förskollärare som har utbildning för de uppgifter de ska utföra.

Den personal som i övrigt finns i undervisningen i förskolan har sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas.

16 skattar personal och kompetens som tillfredsställande, 7 som ej tillfredsställande. I första hand handlar det om brist på förskollärare men även sjukskrivningar med påföljande vikariat anges som skäl till att relevant kompetens inte finns.

Bristen på förskollärare är ett nationellt problem. Förskolorna har arbetat tillsammans med HR avseende rekrytering under året och det har gett resultat i samband med rekrytering till de nya förskoleavdelningarna. Men behovet av utbildade förskollärare kvarstår, och rekryteringen blir allt svårare.

Sektorns utvecklingsprogram har ett ben som avser kompetensförsörjning där arbetet startar i höst. I det är rekryteringen av förskollärare till kommunen en viktig del att hitta strategier för.

1.3.9.3 Gruppsammansättnings lämplighet

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	5
ej tillfredsställande	18

Barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och barnen även i övrigt erbjuds en god miljö

Huvudmannen och förskolecheferna har anpassat barngruppernas sammansättning så att omsorgen och det pedagogiska uppdraget kan tillgodoses.

5 förskolor har skattat tillfredsställande och 18 ej tillfredsställande avseende ovan. Det som lyfts från verksamheterna är bland annat:

Barngrupperna är alldeles för stora i förhållande till antal pedagogtimmar. Vi hinner inte se alla så som vi skulle behöva för att tillgodose alla barns omsorgsbehov och gynna utveckling och lärande. I äldregrupper är det extra tydligt.

Överinskrivningar på samtliga avdelningar

Det är förskolekön som avgör, inte lämpligheten i sammansättning och storlek.

Verksamhetschef och förskolechefer är överens om att barngrupperna är för stora i dagsläget. Ekonomin styr så att omsorgen och det pedagogiska uppdraget inte kan tillgodoses fullt ut. Med ökade förutsättningar skulle förskolan verkligen ha möjlighet att lägga grunden till det livslånga lärandet vilket skulle ge effekter på skolresultaten.

1.3.9.4 Synpunkter och klagomål

Värdera med kryss i rutan: tillfredsställande/ej tillfredsställande	
tillfredsställande	17
ej tillfredsställande	6

Beskriv inkomna synpunkter och klagomål samt åtgärder.

17 förskolor anser att detta arbete fungerat tillfredsställande under året, 6 att det ej fungerat tillfredsställande. I de flesta fall kontaktar vårdnadshavare som har synpunkter och klagomål pedagoger eller förskolechef direkt, inte via klagomåls-hanteringen. Sektorn behöver inför nästa läsår hitta rutiner för att synliggöra dessa i syfte att överblicka och säkerställa att huvudmannen tar sitt ansvar att åtgärda utifrån inkomna klagomål.

7 § Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. (Skollagen 2010:800)

1.4 Framtida strategier/mål

1.4.1 Utvecklingsområden och åtgärder

De utvecklingsområden som lyfts från förskolecheferna, och som jag också ser, är i många fall gemensamma för samtliga förskolor i arbetet med att nå en likvärdig förskola med hög kvalitet i kommunen.

Alla behöver diskutera barnsyn samt förhållningssätt och bemötande. De behöver hitta en samsyn i arbetet med värdegrund, kunskap och lärande.

Det systematiska kvalitetsarbetet är ett utvecklingsområde där det krävs ytterligare arbete lokalt och mer fortbildning för att nå längre i arbetet med pedagogisk planering, uppföljning och utvärdering och få till stånd bättre resultatuppföljningar och analyser kontinuerligt under verksamhetsåret.

Pedagogerna ska i reflektionen kritiskt se på sig själv och verksamhetens resultat och där hitta strategier för ett fortsatt förbättringsarbete med kopplingar till teori och vetenskap.

Satsningen som gjordes förra verksamhetsåret med utbildning för alla lagledare, måste få en fortsättning och tas om hand på ett adekvat sätt för verksamheten och dess utveckling.

Ett utvecklat gemensamt professionellt lärande, lärande organisation, förutsätter samverkan mellan avdelningar och mellan de olika förskolorna i Ale. Här spelar utvecklingsenheten en nyckelroll med sitt stöd i kompetensutveckling via t ex kollegiala lärgrupper.

Enheterna behöver på olika plan arbeta mer med att synliggöra verksamhetens och barngruppens, men även det enskilda barnets, lärprocesser för sig själva och vårdnadshavarna så att de blir mer delaktiga och insatta i barnens utveckling och lärande. I det arbetet blir Unikum ett stödverktyg när det nu fungerar fullt ut.

Svarsfrekvensen på den gemensamma GR-enkäten måste öka så att underlaget ökar och den blir en del i förbättringsarbete. Enkätresultaten ska analyseras och kopplas till andra resultat för att få fram de åtgärder man behöver vidta i utvecklingsarbetet på enheterna. En tydlig återkoppling till vårdnadshavarna om resultatet av enkäten och vilka åtgärder man avser att göra måste ske.

Enheterna ser behov av att utveckla arbetet med barns delaktighet och inflytande, flerspråkighet och modersmål samt TAKK(tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Pedagogerna behöver arbeta för mer närvaro i leken

och lyssna in barnen, se vad barnen behöver och utmana alla barn på den nivå de befinner sig i sin utveckling. Pedagogerna behöver ha bra grundkunskap om hur barns språk utvecklas och kontinuerlig fortbildning i både teori och praktik för vidareutveckling och ökad kvalitet i verksamheten.

För en likvärdig förskola i Ale med hög kvalitet och goda resultat måste andelen förskollärare i kommunen öka. Två förskollärare per avdelning behövs för att möta det utökade uppdraget som förskolan har sedan den reviderade läroplanen (Lpfö 98/2010). Här behövs strategier och ett gemensamt arbete och då särskilt för de enheter som har särskilt svårt att rekrytera förskollärare.

Andra utmaningar är arbetet med miljön. Det behövs renoveringar och nybyggnationer på många ställen för en trygg och stödjande miljö både inom- och utomhus, samt uppdatering vad gäller pedagogiskt material. Det finns även ett lokalt förbättringsarbete att göra, utifrån de förutsättningar man har, med att möta barnens intressen, behov och delaktighet i den lokala miljöns utformning.

Tidplan för åtgärder

Detta är ett långsiktigt arbete och mycket av arbetet pågår men behöver stärkas ytterligare och kommer att genomsyra verksamhetsåret 2015/2016, men arbetet fortsätter även nästkommande verksamhetsår.